

Magdalena TOKARSKA*
Luiza OSSOWSKA**

SEKTOR MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW A STOPA BEZROBOCIA NA PRZYKŁADZIE POWIATÓW ŚWIDWIŃSKIEGO I BIAŁOGARDZKIEGO

Zarys treści: Celem artykułu jest omówienie korelacji pomiędzy liczbą mikro, małych i średnich przedsiębiorstw a liczbą bezrobotnych zarejestrowanych w powiatach białogardzkim i świdwińskim. Badaniami objęto dane z lat 2010-2015. Dane pochodzą z Banku Danych Lokalnych GUS. Przeprowadzono analizę korelacji liniowej Pearsona. Dla obu powiatów zbadano zależności zachodzące pomiędzy liczbą przedsiębiorstw sektora MSP (odpowiednio: mikro, małych i średnich jednostek) i rozmiarami bezrobocia rejestrowanego. Siła korelacji pomiędzy sektorem MSP a bezrobociem rejestrowanym w badanych powiatach okazała się umiarkowana w przypadku mikro i małych przedsiębiorstw i słaba w przypadku średnich przedsiębiorstw.

Słowa kluczowe: sektor MSP, powiat białogardzki, powiat świdwiński.

Wprowadzenie

Można wymienić wiele przyczyn i wiele typów bezrobocia. Zjawisko to może wynikać z niedopasowań strukturalnych. W takim ujęciu wymienia się bezrobocie frykcyjne (związane z powolnością przystosowań struktury podaży siły roboczej i struktury popytu na siłę roboczą), a także bezrobocie strukturalne (powstające w wyniku niedopasowań na rynku pracy w zakresie kwalifikacyjnym, zawodowym czy regionalnym). Bezrobocie wywołane osłabieniem ogólnej aktywności gospodarczej związane jest z nadwyżką podaży siły roboczej nad popytem na siłę roboczą. Wśród źródeł tego zjawiska wymienia się m.in.: niedostateczny popyt na dobra (tzw. bezrobocie keynesistowskie), zbyt wysokie płace

* absolwentka studiów II stopnia na kierunku Ekonomia, Wydział Nauk Ekonomicznych, Politechnika Koszalińska

** Katedra Polityki Ekonomicznej i Regionalnej, Wydział Nauk Ekonomicznych, Politechnika Koszalińska

(tzw. bezrobocie klasyczne). Niezależnie od typu i wskazanych przyczyn bezrobocie wywołuje negatywne skutki – nie tylko ekonomiczne, ale i społeczne – mające znaczenie zarówno dla osób bezrobotnych, jak i dla gospodarki¹.

Aktywizacja rynku pracy, związana z tworzeniem miejsc pracy i ograniczaniem bezrobocia, a także z przeobrażeniami o charakterze jakościowym jest jednym z przejawów rozwoju przedsiębiorczości². Podobnie – w ramach wspomnianego już dwukierunkowego oddziaływania – głównym celem rozwoju gospodarczego każdej jednostki lokalnej jest przede wszystkim rozwój przedsiębiorczości oraz związane z tym tworzenie nowych miejsc pracy lub utrzymanie stałego poziomu zatrudnienia. To również możliwość wykorzystania zasobów ludzkich³.

Cel, zakres i metoda badań

Celem artykułu jest omówienie korelacji pomiędzy liczbą mikro, małych i średnich przedsiębiorstw a liczbą bezrobotnych zarejestrowanych w powiatach białogardzkim i świdwińskim. Są to powiaty zaliczane do obszarów koncentracji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych takich jak: bezrobocie, względne ubożenie ludności, odpływ ludności czy niska dostępność terytorialna⁴.

Zgodnie z definicją obowiązującą w Unii Europejskiej przyjęto, że sektor MSP tworzą mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. Przy czym mikroprzedsiębiorstwo to podmiot zatrudniający poniżej 10 pracowników, którego roczny obrót lub roczna suma bilansowa nie przekracza 2 mln euro. Małe przedsiębiorstwo zatrudnia do 49 pracowników, a jego roczny obrót lub suma bilansowa nie przekracza 10 mln euro. Natomiast średnie przedsiębiorstwo to podmiot zatrudniający mniej niż 250 pracowników przy rocznym obrocie nieprzekraczającym 50 mln euro lub rocznej sumie bilansowej nieprzekraczającej 43 mln euro⁵.

¹ E. Kwiatkowski, *Bezrobocie*, (w:) *Podstawy ekonomii*, R. Milewski (red.), PWN, Warszawa, 2004, s. 532, 538-539.

² T. Pakulska, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w rozwoju przedsiębiorczości w regionie*, (w:) *Przedsiębiorczość a rozwój regionalny w Polsce*, K. Kuciński (red.), Difin, Warszawa, 2010, s. 195.

³ B. Piasecki, *Ekonomika i zarządzanie małą firmą*, Wydawnictwa Naukowe PWN, Warszawa-Łódź, 2001, s. 77-79.

⁴ Zob. *Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie*, Uchwała Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2010 r., MP nr 36, poz. 403, s. 1399-1400.

⁵ *Nowa definicja MŚP*, Poradnik dla użytkowników i wzór oświadczenia, Komisja Europejska, Wspólnoty Europejskie, 2006, s. 13-14.

Do badań wykorzystano dane z lat 2010-2015. Dane pochodzą z Banku Danych Lokalnych GUS. Dla obu powiatów zbadano zależności zachodzące pomiędzy liczbą przedsiębiorstw sektora MSP (odpowiednio: mikro, małych i średnich jednostek) i wielkością bezrobocia rejestrowanego.

Zastosowano współczynnik korelacji liniowej Pearsona, który przyjmuje wartości od -1 do 1, gdzie wartości większe od zera oznaczają dodatnią zależność, równe zero – brak korelacji, a mniejsze od zera – zależność ujemną. Dodatkowo im bliższa jedności wartość współczynnika, tym silniejsza zależność między zmiennymi⁶.

Charakterystyka bezrobocia i przedsiębiorczości w badanych powiatach

Z danych zamieszczonym w tab. 1 wynika, że badane powiaty od wielu lat charakteryzują się bardzo wysoką stopą bezrobocia rzędu 25-30%, a także dużym udziałem osób długotrwale bezrobotnych. Należy podkreślić, że oba powiaty obejmują przede wszystkim obszary wiejskie (w tym popegeerowskie), funkcjonujące w połączeniu z niewielkimi ośrodkami miejskimi. Miasta powiatowe liczą odpowiednio: Białogard 24,4 tys. mieszkańców, Świdwin 15,6 tys. mieszkańców.

Bezrobocie w badanych powiatach ma charakter przede wszystkim strukturalny. Przyczyn utrzymywania się bezrobocia rejestrowanego na wysokim poziomie, dopatrywać się można w m.in. w strukturze ludności, a także w uwarunkowaniach gospodarczych analizowanych obszarów. Zarówno w powiecie białogardzkim, jak i świdwińskim część obszarów wiejskich stanowią tereny popegeerowskie, na których nie wykształcił się przemysł i nie rozwinęła się w dostatecznym stopniu przedsiębiorczość. Podkreślić należy, że w obu powiatach znaczna część ogółu zarejestrowanych osób bezrobotnych mieszka właśnie na terenach wiejskich, z których dojazd do pracy publicznymi środkami lokomocji jest trudny. Utrzymywaniu się wysokiego bezrobocia w badanych powiatach sprzyja także brak przewag ekonomicznych, które umożliwiłyby rozwinięcia się pewnych gałęzi działalności. W miejsce upadłych pegeerów przez lata nie udało się stworzyć przemysłu generującego miejsca zatrudnienia dla nadmiaru siły roboczej⁷.

⁶ M. Sobczyk, *Statystyka*, PWN, Warszawa, 2016, s. 220-296.

⁷ *Sytuacja społeczno-zawodowa bezrobotnych w powiatach województwa zachodniopomorskiego*, Raport wykonany na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie, Szczecin 2009, s. 380-404, 533-555.

Tabela 1. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia zarejestrowanego w powiatach białogardzkim i świdwińskim w latach 2010-2015

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Powiat białogardzki						
Liczba bezrobotnych	5395	4779	4840	5017	4470	4087
Bezrobotni pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok	1294	1745	1682	1807	1832	1685
Stopa bezrobocia	30,8	27,7	28,9	29,6	27,3	25,4
Odsetek długotrwale bezrobotnych	24,0	36,5	34,8	36,0	41,0	41,2
Powiat świdwiński						
Liczba bezrobotnych	4380	4296	4150	4255	3707	3225
Bezrobotni pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok	887	1220	1198	1274	1204	1069
Stopa bezrobocia	27,5	26,2	26,7	27	24,2	21,6
Odsetek długotrwale bezrobotnych	20,3	28,4	28,9	29,9	32,5	33,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (29.05.2016).

Niewątpliwie pozytywnym zjawiskiem jest spadek stopy bezrobocia w badanych powiatach w ostatnich latach, choć powody są różne – zarówno pozytywne, jak i negatywne. Wśród przyczyn spadku stopy bezrobocia w powiatach białogardzkim i świdwińskim należy wymienić m.in. możliwości skorzystania z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu (dofinansowania stanowisk pracy, szkolenia, staże itp.), ale także migracje ludności (szczególnie młodej i wykształconej) – do dużych miast i poza granice kraju.

Natomiast w tab. 2 zamieszczono dane dotyczące liczby przedsiębiorstw według wielkości podmiotów i rodzaju działalności w powiatach białogardzkim i świdwińskim w latach 2010-2015. W obu powiatach w strukturze przedsiębiorstw według wielkości zdecydowanie dominują najmniejsze jednostki, stanowiąc 96% wszystkich przedsiębiorstw. Około 3% to jednostki małe, a 1% średnie. Należy podkreślić, że w badanym okresie w obu powiatach liczba mikroprzedsiębiorstw spadła. Ponadto w powiecie białogardzkim wzrosła liczba małych przedsiębiorstw, a spadła średnich. Odwrotną sytuację odnotowano w powiecie świdwińskim. W obu powiatach w badanym okresie odnotowano spadek liczby przedsiębiorstw w sektorze MSP. W powiecie białogardzkim ubyło mikroprzedsiębiorstw, wzrosła liczba małych jednostek, a średnich zmieniała się. W powiecie świdwińskim ubyło mikro i małych przedsiębiorstw, a liczba średnich przedsiębiorstw wzrosła. W obu powiatach duże przedsiębiorstwa są nieliczne – trzy

takie jednostki funkcjonują w powiecie białogardzkim (w badanym okresie odnotowano wzrost o dwa przedsiębiorstwa) i cztery w powiecie świdwińskim (w badanym okresie ubyło jedno duże przedsiębiorstwo).

Tabela 2. Liczba przedsiębiorstw według wielkości podmiotów i rodzaju działalności w powiatach białogardzkim i świdwińskim w latach 2010-2015

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Powiat białogardzki						
Mikro	4842	4629	4722	4767	4682	4654
Małe	145	143	147	164	164	156
Średnie	33	31	26	31	30	29
Duże	1	2	2	2	3	3
Ogółem	5021	4805	4897	4964	4879	4842
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo*	223	224	232	250	240	243
Przemysł i budownictwo	1133	1123	1145	1142	1099	1100
Usługi	3665	3458	3520	3572	3540	3499
Powiat świdwiński						
Mikro	4377	4235	4220	4322	4290	4271
Małe	171	168	159	154	154	151
Średnie	28	27	29	32	31	30
Duże	5	4	4	4	4	4
Ogółem	4581	4434	4412	4512	4479	4456
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo*	224	233	232	238	228	229
Przemysł i budownictwo	927	895	901	927	915	919
Usługi	3430	3306	3279	3347	3336	3308

* bez indywidualnych gospodarstw rolnych

Źródło: Miesięczna informacja o podmiotach gospodarki narodowej w rejestrze REGON, <http://bip.stat.gov.pl/dzialalnosc-statystyki-publicznej/rejestr-region>

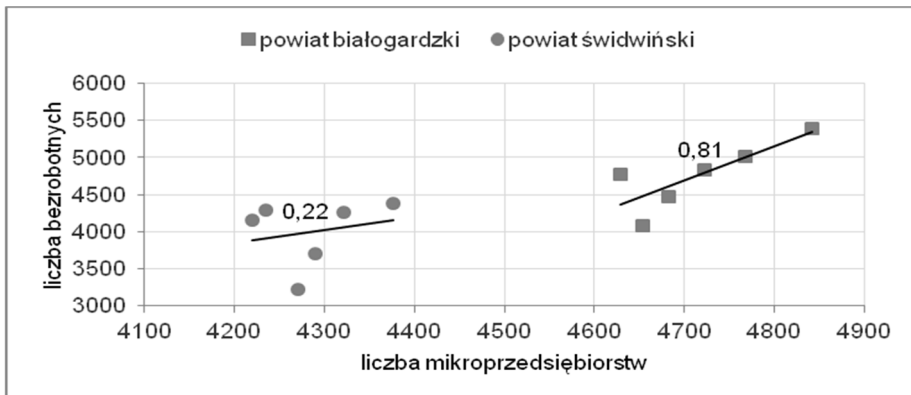
liczba-podmiotow-w-rejestrze-regon-tablice/miesieczna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon (29.05.2016); Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (29.05.2016).

Należy podkreślić, że w obu powiatach wykształciła się dosyć typowa na tle regionu struktura zarejestrowanych podmiotów gospodarczych według rodzaju działalności. Zarówno w powiecie białogardzkim, jak i świdwińskim dominują

podmioty usługowe (szczególnie handlowe). Liczną grupę stanowią również podmioty działające w budownictwie i obsłudze rynku nieruchomości.

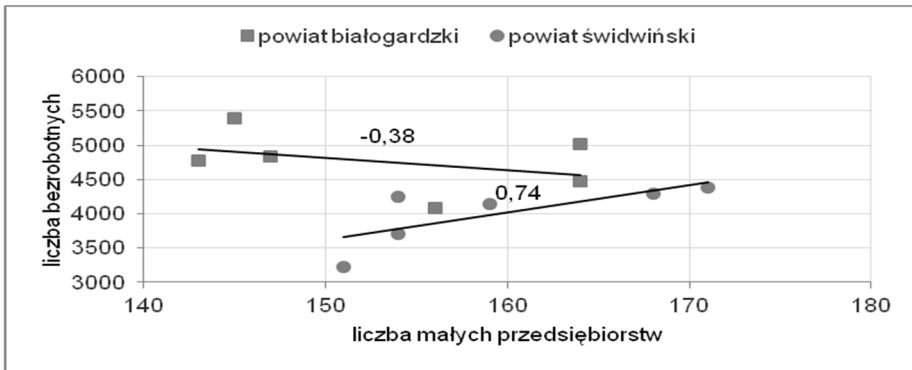
Korelacja pomiędzy liczbą mikro, małych i średnich przedsiębiorstw a stopą bezrobocia w badanych powiatach

Przy pomocy korelacji liniowej Pearsona podjęto próbę ustalenia czy istnieje zależność pomiędzy liczbą przedsiębiorstw sektora MSP a stopą bezrobocia w badanych powiatach. Siłę korelacji liczby mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oraz rozmiarów bezrobocia przedstawiono na rys. 1 (mikroprzedsiębiorstwa), 2 (małe przedsiębiorstwa) i 3 (średnie przedsiębiorstwa). W celach porównawczych zależności między zmiennymi dla powiatów białogardzkiego i świdwińskiego zostały przedstawione na wykresach wspólnie.

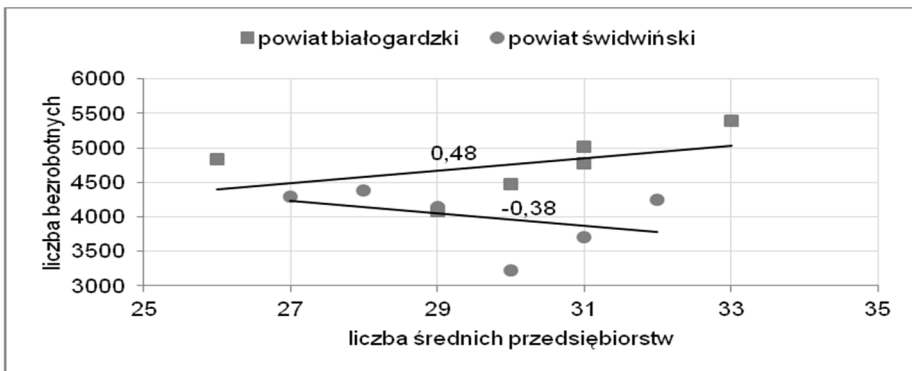
Rysunek 1. Zależność pomiędzy liczbą mikroprzedsiębiorstw i liczbą bezrobotnych zarejestrowanych w powiatach białogardzkim i świdwińskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: tab. 1 i 2.

Rysunek 2. Zależność pomiędzy liczbą małych przedsiębiorstw i liczbą bezrobotnych zarejestrowanych w powiatach białogardzkim i świdwińskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: tab. 1 i 2.

Rysunek 3. Zależność pomiędzy liczbą średnich przedsiębiorstw i liczbą bezrobotnych zarejestrowanych w powiatach białogardzkim i świdwińskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: tab. 1 i 2.

W powiecie białogardzkim zależność między grupą mikroprzedsiębiorstw i stopą bezrobocia jest dodatnia, dość silna, co wynika z faktu, iż w badanym okresie zarówno liczba mikroprzedsiębiorstw, jak i rozmiary bezrobocia spadły. Pomędzy liczbą małych przedsiębiorstw a stopą bezrobocia występuje umiarkowana zależność ujemna. Oznacza to, że wraz ze wzrostem liczby małych przedsiębiorstw rozmiar bezrobocia maleje. Zależność pomiędzy liczbą średnich przedsiębiorstw a rozmiarem bezrobocia w analizowanym powiecie okazała się umiarkowana i dodatnia, wskazując, że wraz ze spadkiem liczby bezrobotnych spada również liczba tych przedsiębiorstw.

W powiecie świdwińskim korelacja pomiędzy liczbą mikroprzedsiębiorstw a rozmiarami bezrobocia okazała się dodatnia, dość słaba, wskazująca na nie-

wielki związek liniowy badanych zmiennych. Pomiędzy małymi przedsiębiorstwami i wielkością bezrobocia zachodzi dość silna dodatnia korelacja. Wartości obu zmiennych w badanym okresie spadają. Korelacja w odniesieniu do średnich przedsiębiorstw i rozmiarów bezrobocia w powiecie świdwińskim ukształtowała się na umiarkowanym ujemnym poziomie. Wraz ze wzrostem liczby przedsiębiorstw rozmiary bezrobocia spadają.

Na podstawie przeprowadzonej za pomocą korelacji liniowej Pearsona analizy można stwierdzić, że badane zależności w omawianych powiatach ukształtowały się w różny sposób. Na podstawie uzyskanych wyników trudno jest określić związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy badanymi zjawiskami. W większości analizowanych przypadków zależność pomiędzy liczbą przedsiębiorstw a rozmiarami bezrobocia okazała się dodatnia – wskazując na jednokierunkowe zmiany obu zjawisk, podczas gdy w zakresie poprawy sytuacji na rynku pracy wskazane byłyby zależności ujemne (odnotowane tylko w dwóch przypadkach).

Zakończenie

Zgodnie z celem w artykule omówiono korelację pomiędzy liczbą mikro, małych i średnich przedsiębiorstw a liczbą bezrobotnych zarejestrowanych w powiatach świdwińskim i białogardzkim. W ramach rozwiązania problemu badawczego przeprowadzono analizę korelacji liniowej Pearsona pomiędzy tymi dwoma zjawiskami.

Siła korelacji pomiędzy sektorem MSP a stopą bezrobocia rejestrowanego w badanych powiatach okazała się zróżnicowana w odniesieniu do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Zróżnicowanie to objęło nie tylko siłę, ale także kierunek oddziaływania. Z wyników przeprowadzonych analiz wynika, że najkorzystniejsza zależność zachodzi pomiędzy rozmiarami bezrobocia a liczbą małych przedsiębiorstw w powiecie białogardzkim i średnich przedsiębiorstw w powiecie świdwińskim. W obu przypadkach w badanym okresie wzrosła liczba przedsiębiorstw, a spadła liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych, jednak siła oddziaływania okazała się umiarkowana. W zakresie pozostałych analizowanych par zmiennych zależność okazała się dodatnia, wskazując na spadek zarówno bezrobocia, jak i liczebności jednostek gospodarczych. W odniesieniu do poprawy sytuacji na rynku pracy wskazane byłyby zależności ujemne. Na podstawie uzyskanych wyników trudno jest określić związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy badanymi zjawiskami.

Bibliografia

1. Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (data dostępu 29.05.2016).
2. Greta M., Kostrzewska-Zielińska T., *Konkurencyjność sektora MŚP w zjednoczonej Europie – wybrane zagadnienia*, (w:) *Teoria i praktyka zarządzania organizacjami gospodarczymi*, J. Lewandowski (red.), Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź, 2005.
3. *Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie*, Uchwała Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2010 r., MP nr 36, poz. 403.
4. Kwiatkowski E., *Bezrobocie*, (w:) *Podstawy ekonomii*, R. Milewski (red.), PWN, Warszawa, 2004.
5. *Miesięczna informacja o podmiotach gospodarki narodowej w rejestrze REGON*, <http://bip.stat.gov.pl/dzialalnosc-statystyki-publicznej/rejestr-regon/liczba-podmiotow-w-rejestrze-regon-tablice/miesieczna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon> (data dostępu 29.05.2016).
6. *Nowa definicja MŚP*, Poradnik dla użytkowników i wzór oświadczenia, Komisja Europejska, Wspólnoty Europejskie, 2006.
7. Pakulska T., *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w rozwoju przedsiębiorczości w regionie*, (w:) *Przedsiębiorczość a rozwój regionalny w Polsce*, K. Kuciński (red.), Difin, Warszawa, 2010.
8. Piasecki B., *Ekonomika i zarządzanie małą firmą*, PWN, Warszawa – Łódź, 2001.
9. Sobczyk M., *Statystyka*, PWN, Warszawa, 2016.
10. *Sytuacja społeczno-zawodowa bezrobotnych w powiatach województwa zachodniopomorskiego*, Raport wykonany na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie, Szczecin 2009, s. 380-404, 533-555.

INFLUENCE OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES ON THE SCALE OF UNEMPLOYMENT ON THE EXAMPLE OF ŚWIDWIN AND BIAŁOGARD DISTRICTS

The aim of this article is to discuss the correlation between micro, small and medium enterprises and the number of unemployment in Białogard and Świdwin districts. The study covered the years 2010-2015. The data come from the Local Data Bank of CSO.

Pearson correlation analysis was performed. The relationship between the percentage of SMEs (micro, small and medium-sized units) and the size of registered unemployment have been examined for both districts. The strength of the correlation between the SME sector and the size of registered unemployment was a mild in the case of micro and small enterprises and poor in the case of medium-sized enterprises.

Keywords: SME sector, Białogard district, Świdwin district.